

Среща- семинар
«Българското училище в Испания.
Специфика, постижения, предизвикателства»

Настоящата публикация е резултат от проведената в Мадрид на 19 април 2013 г. работна среща-семинар на българските училища в Испания на тема: *«Българското училище в Испания. Специфика, постижения, предизвикателства»*, организирана от Посолството на Република България в Кралство Испания в сътрудничество с няколко български организации в страната и с подкрепата на Асоциацията на българските училища в чужбина.

Срещата е продължение на първата конференция на българските училища в Испания, проведена през м. ноември 2010г, първата по рода си инициатива извън пределите на България.

Целта на работна срещата е продължение на започнатия диалог, идентифициране на трудностите и предизвикателствата пред българските училища в чужбина, утвърждаване на ежегодни срещи и излъчване на посланието за необходимостта от реално взаимодействие между българските училища в чужбина и държавните институции в страната ни.

В срещата взеха участие 47 представители на 31 съботно-неделни български училища от 26 асоциации от цяла Испания, както и представители на компетентните български държавни институции, ангажирани с националната кауза за съхраняване на българския език и култура и на българското самосъзнание сред сънародниците ни в чужбина – Министерството на образованието, младежта и науката, Държавна агенция за българите в чужбина. Министерство на Външните работи бе представено от домакините в лицето на извънредния и пълномощен посланик на Република България в Кралство Испания г-н Константин Коджабашев и г-жа Десислава Парушева – културен аташе.

Срещата започна с прожекция на завета на Кольо Фичето “.....Добра работа сте свършили, ашколсун! Аз „сполай” сега няма да ви река, ще ви го рекат децата ви един ден, че, тя, тая работа за тях е, да знаят корените си, че корен нямаш ли, плод не връзваш За черкови тогаз даваха хората и за школа, и за чешми, пък не е да са имали повече, от малкото си даваха Можете да сте господари на всичко или роби на всички, от вас си зависи, ама помежду си не

градете толкоз дувари, дето да ви делат, ами повече мостове, да ви събират. Правете, струвайте, оставете по нещо.....”

<http://www.youtube.com/watch?v=m6HwxtRvcCI>

Това емоционално начало даде успешен и ползотворен старт на работата на участниците.

Срещата откри посланик Костадин Коджабашев, който приветства високородолюбивото дело на българските училища в Испания за съхраняването сред младите българи на българския книжовен език и на българското национално самосъзнание. Подчерта, че това налага генералния извод за ролята и значението на българските училища зад граница като най-масовите организации на българската диаспора. Цитира думите на вицепрезидента Маргарита Попова: “ Успешна политика към българските общности зад граница ще има само когато тя е изградена в диалог и се основава на взаимното доверие между държавните институции и сънародниците ни в чужбина. Българите зад граница вече не са обект на държавна политика, а субект в правенето на тази политика“. Увери присъстващите в пълната дипломатическа подкрепа от страна на посолството на Република България.

Към участниците се обърна и г-н Красимир Вълчев, главен секретар на МОМН, като подчерта важността от съхранието на българския език в чужбина. Изтъкна, че обучението зад граница по роден език, география и история на България е част от българската образователна система. Задължително е да има трайна и устойчива политика по отношение на училищата в чужбина и МОМН ще продължава да ги подкрепя финансово. Необходими са мерки и инструменти за обхващане на по-голям брой ученици. Наблегна на факта, че училища със самоцелно положени усилия компрометират други с доказана траектория .

Встъпителни думи към участниците в срещата отпрати и от г-н Димитър Владимиров, главен секретар на ДАБЧ. Отбеляза, че най-голямото постижение на българската общност в чужбина са българските съботно - неделни училища. Сподели, че съхраняването на българската културна идентичност е ангажимент и мисия на ДАБЧ.

Присъстващите бяха поздравени и от г-жа Ирина Владикова, зам.-председател на Асоциацията на българските училища в чужбина. Тя изтъкна огромното значение на обединението на училищата за осъществяване на значими образователни цели. Подобно обединение на 130 физически лица и 64 образователни звена в чужбина осигури успехите на АБУЧ. По този начин българските училища в чужбина за първи път бяха подпомогнати финансово от държавата чрез програмата Роден език и култура зад граница, в следствие и с 334-

то постановление на Министерския съвет. Те бяха включени и в Проектозакона за предучилищното и училищното образование. В последните години е направена важна крачка, но е необходимо да се извърши още много: да се осигури нормативно регулиране за изпити, матури, електронно обучение, да се извърши сертифициране на българския език като чужд в образователната система на съответната държава, да се създадат адаптирани, програми, стандарти, учебници. Да има механизми за обратна адаптация при завръщането на децата в България и включването им в българското образование. Българският учител в чужбина отдавна е осъзнал, че Светилищата зад граница са новата духовна територия на Българското в съвременния глобализиран свят. Те са спасението от претопяване и обезродяване.

С презентация на г-жа Наталия Михалевска, началник на отдел „Училищна система“ в дирекция „Организация, контрол и инспектиране“ на МОМН, бяха изтъкнати целите на политиката на министерството – финансово, методическо и организационно подпомагане на обучението. Националната програма се финансира на проектен принцип, постановление 334 гарантира по-голяма финансова свобода. Направен бе важен количествен и качествен анализ на постъпилите проекти по националната програма РЕКГ за училищата в Испания. Наблегна се на необходимостта да се намерят решения на проблемите и пропуските, сред които: липса на прозрачност по отношение на получените средства, отстраняване на ученици за неплатени такси, яснота при сключване на договори за работа. Определиха се предстоящите задачи на МОМН, свързани с: квалификация и обучение на учителите, социално и езиково интегриране, съдържателно адаптиране на учебните планове, създаване на нови учебници и помагала, създаване на образователен стандарт, външно оценяване, инспектиране и контрол върху цялостната дейност на българските неделни училища. Професионалният анализ на извършеното и на онова, което предстои, начерта правилния път, по който трябва да се върви и занапред.

Програмата на срещата беше структурирана в четири сесии.

Първа сесия:

Образователен процес и извънкласна дейност

Дискутирани теми: адаптирани програми и учебници към тях, слети паралелки-регламент, реадаптация в българската образователна система, матури, извънкласна дейност, участия в конкурси.

Направени бяха следните предложения:

- в авторските колективи по изготвяне на учебници и помагала да се включват учители от чужбина, към новоиздадените помагала да има тълковен, синонимен и правоговорен речник;
- в АБУЧ да бъдат изпратени кандидатури на преподаватели от българските училища в чужбина, които имат желание да се включат в колективите, които ще създават новите помагала. Да се състави списък, който да се предостави на издателствата;
- да се създадат адаптирани програми за подготвителна група и детска градина; ограничението за предучилищните групи само за деца на 5 и 6 години да отпадне и да е възможно 4-годишните също да се обучават в предучилищните групи;
- в бъдещите адаптирани програми и помагала по история и география на България да се акцентира не толкова на фактологията, а на възпитанието в българщина – чрез емоция да се гради дух;
- да се включи предметът околен свят във втори клас в частта история и география на България или да се разпредели материалът по човекът и обществото от 3 и 4 клас между 2, 3 и 4 клас;
- материалът по история и география да се разпредели за изучаване от 5 до 8 клас, за да няма прекъсване на образователния процес;
- препоръча се ползване на софтуерната програма „Енвижън”, като подходяща за преподаване в смесени паралелки;
- отпрати се въпрос може ли да се сливат три класа в една паралелка;
- да се разреши провеждане на матури в чужбина;
- МОМН да изготви специализирана информация за ученици, завършващи 12 клас, с всички необходими постъпки, които да се извършат, ако учениците желаят да следват в български висши учебни заведения. Тази информация да присъства на сайта на МОМН;
- да се включи българският език като матуритетен;
- участието на нашите училища в Закона за предучилищното и училищното образование да се включи в предизборната програма на партиите (този

закон ще мотивира включването на огромен брой деца в образователния процес зад граница);

От отговорите на представителите на МОМН се изясниха важни въпроси:

- ✓ МОМН предстои да изготви програма за езикова рамка за средното образование, каквато до момента има изготвена само за висшето образование; ще се въведе процедура за входящо ниво на учениците, на базата на което те да се записват в съответен клас;
- ✓ по принцип, ако има индивидуални кандидати за автори на помагала, те трябва да заявят с кого и как ще издадат съответното помагало или - издателствата заявяват готовност и сами си търсят автори;
- ✓ по отношение на съдържанието на учебниците – има държавен образователен минимум, който трябва да се покрие, но може съдържанието да се обмисли и емоционално;
- ✓ адаптирането на учебниците по история и география на България предстои догодина;
- ✓ електронните учебници не са одобрени от МОМН, могат да се ползват само като помощна литература;
- ✓ всички форми на обучение, валидни в България, се признават и за училищата по ПМС 334 (самостоятелна форма, неприсъствена форма, можем да организираме изпити за такива ученици пред правоспособна комисия от учители, но да се има предвид, че при частично присъствие на ученици с индивидуална форма на обучение субсидията за тях е само 1/3 от субсидията за редовен ученик); Тези възможности не се разрешават за училищата по програма РЕКГ;
- ✓ допустим брой за слети паралелки и в България, и за училищата по 334 ПМС са два класа; ограничението за 10 ученици в клас е само за училищата по програма РЕКГ;
- ✓ предвижда се промяна на наредба №11 за подаване на заявленията за матури в България през март, МОМН ще се постараят да извършат тази промяна до края на септември 2013 г. Подобна промяна ще позволява през март нашите ученици да подават заявление, в което да се декларира, че учат в последен клас. Ако има ученици, които желаят да се явят на втората допълнителна

есенна матура в България, трябва да подадат заявление в регионалния инспекторат от 8 до 19 юли. Регионалният инспекторат определя в кое училище да се държи матурата. Децата от чужбина държат матура единствено по български език и литература;

- ✓ Ако дипломата за завършено средно образование от съответното чуждо училище в чужбина (било то испанско, френско, американско и т.н.) се признава в България, с нея може да се кандидатства в български университет (но в такъв случай заплащането на таксите за обучение е като за чужденец, а ако кандидатстващият е с българска диплома – заплаща като български гражданин) ;
- ✓ МОМН е направило писмо до регионалните инспекторати с инструкции да се признават дипломите от училищата в чужбина, които са лицензирани, и в последно време няма оплаквания на ученици, завърнали се в България;
- ✓ в българските училища в чужбина се събират такси за обучение, защото те се съфинансират от МОМН, за разлика от училищата в България, които са изцяло на държавно финансиране;

Втора сесия

Организация, опит, трудности

Дискутира теми: ПМС 334, РЕКГ, преквалификация, иновации в обучението, родителски комитети, материалната база, обща стратегия за мотивация на родители и ученици.

Направени предложения:

- ограничаване на самоцелно създаване на училища, както и регулирането им в едно населено място с цел оптимизация на средствата;
- облекчаване на задължителната документация – обединяване на книги за входяща и изходяща кореспонденция;
- подобряване на кореспонденцията от страна на МОМН с бенефициентите;
- потвърждаване чрез и-мейл получаването на документи от училищата - създаване на регистър на получените проекти в МОМН;
- създаване на електронна платформа на българските училища в Испания;

- относно родителските съвети - да се намери диференциран подход при общите събрания и изискването за присъстващи 50+1. Да има диференциация за училища, в които учат до 20 ученици и тези с над 100. Във вторите да се излъчват представители от родители по паралелки за участие в събранието за избор на родителски комитет;
- увеличаване срока за кандидатстване за вписване по ПМС №334 от една на 3 години. Това да е възможно за училища, доказали своята виталност.
- провеждане на квалификационни курсове за учителите или да става през месец август в България, или, вместо в България, да се провеждат в Мадрид, поради големия брой училища и невъзможността на всички да пътуват до България по всяко време;

Представителите на МОМН поясниха:

- ✓ напълно е възможно квалификационните курсове да се извършват в чужбина, особено в училищата по 334 ПМС, които имат бюджет за подобни изяви. Да се търси съдействие на департамента за усъвършенстване на учители. Ако има подобни институции в чужбина, може да ги публикуват на сайта на МОМН, за да има по-голям избор.
- ✓ На сайта на Нов български университет има полезно обучение он лайн. АБУЧ може да обобщи желанията за видове квалификация и да ги предложи на Нов български университет;
- ✓ МОМН смята за необходимо съвсем наскоро да се направи курс за обучение на директори (във връзка с 334 ПМС) и в него да участват възможно най-голям брой ръководители. Уместно е да се направи в Испания, поради наличието на много училища. Но където и да се организира – желателно е да се включат в него представители на МОМН;
- ✓ присъединяването на 4-годишните към предучилищното обучение - ще стане възможно, ако се приеме новият закон за училищното образование;
- ✓ напомниха за Постановление 4, което допълва 334 ПМС;
- ✓ възможно е начален учител (ръководител на училище) да проверява работата на гимназиален преподавател (проверява се организационната работа). На сайта на

- МОМН има инструкция за контролната дейност, в която е регламентирано какво да се прави;
- ✓ на 15 октомври по ПМС 334 се прави само информационна справка за движението на учениците, което не е отчет, затова датата 15.10. не е посочена в документите за междинно и окончателно отчитане;
 - ✓ не е възможно да се излезе от концептуалната рамка за родителските съвети – те заместват 36 институции в България, които контролират всички държавни училища у нас. Това е механизъм за контрол и без него програмата ще се компрометира;
 - ✓ МОМН ще преразгледа функциите на училищата, за да има справедлива форма за съфинансиране. Ще се помисли за промяна на съотношенията база-ученик. Може би е разумно за по-малките училища да се занижи финансирането за база, а да се завиши финансирането за ученик;
 - ✓ предстоят промени в Наредба № 4 и Наредба № 2, които ще регламентират нови удостоверения за завършен клас. Примерни образци ще бъдат качени в най-скоро време на сайта на МОМН. Ако дадено дете няма ЕГН, може да се вписва в тази графа идентификационен номер на съответната чужда държава;

Трета сесия:

Законодателна рамка на българското училище в чужбина.

Спецификата за Испания

Дискутирани теми: новият закон за предучилищното и училищното образование в България, откриване на длъжност „съветник по въпросите на образованието” към посолството на България в Кралство Испания.

Направени бяха предложения за подписване на национално ниво на нова спогодба между България и Испания – за предоставяне на помещения; включване на българския език като чужд и матуритетен; откриване на длъжност „съветник по въпросите на образованието” към посолството на България в Кралство Испания

Четвърта сесия

Необходимост от взаимодействие и взаимопомощ между българските училища в чужбина. Взаимодействие с българските държавни институции

Дискутирани теми: въпроси на комуникацията, етиката, общи стратегии по конкретни въпроси.

Димитър Карарусинов, държавен експерт в ДАБЧ изнесе доклад на тема: „Асоциациите на българите и българските съботно-неделни училища: постижения, предизвикателства, решения”.

Участниците в срещата направиха предложения:

- образованието да бъде записано в Конституцията като стратегически национален приоритет;
- изготвяне на закон за българския език;
- създаване на български институт, по модела на института „Сервантес”;
- създаване на обща и-мейл група на училищата в Испания;

По време на дискусиите се очертаха следните основни теми, които изискват трайно решение:

- Обучението и поддържането на българския език в чужбина е от изключително значение за запазването на българското национално самосъзнание и е един от решаващите фактори за взимане на решение за завръщане в родината.
- Българските училища в чужбина трябва да намерят място в новия закон за училищното образование в България. Член 26 и член 36 от конституцията са правно основание новият закон за училищното образование да осигури всички форми на обучение по български език зад граница;
- Належащо е генерално разрешаване на въпроса с материалната база. Най-доброто решение е сключването на междудържавна спогодба „Език и култура”, както това вече е направено от Португалия и Румъния с Испания като страни-членки на ЕС.
- Разработване на обща стратегия за мотивация на родители и ученици. Осъзнаване на необходимостта от мерки на държавно равнище за повишаване на мотивацията на българските граждани в чужбина за запазване и възраждане на българското национално самосъзнание.
- Създаване на адаптирани учебни програми и учебници към тях, съобразени със спецификата на учениците, които се обучават в чужбина. В състава на творческите колективи, да участват учители, които преподават зад граница по съответните предмети. Това са специалистите, които познават изискванията и спецификата на преподаваните от тях предмети.

- Създаване на условия за провеждане на матура по български език и литература в българските училища в чужбина така, както се провежда тя в училищата в България. Включване на българския език сред матурирните предмети на съответната европейска държава, наравно с другите европейски езици.
- Сформиране на отдел за българските училища в чужбина в МОМН.
- Откриване на длъжност „съветник по въпросите на образованието” към посолството на България в Кралство Испания.
- Подобряване на взаимоотношенията на АБУЧ с Министерство на външните работи и поемане на по-голяма ангажираност от тяхна страна с процеса на образованието в чужбина, споделяне на отговорността за училищата така, както това е постигнато с МОМН.
- Преквалификация на учителите, за да могат да посрещнат предизвикателствата, свързани с обучението и образованието на поколенията, израснали в условията на информационното общество, така нареченото „нет-поколение”.
- Образованието да бъде записано в конституцията като стратегически национален приоритет. От него зависи качеството на работната ръка, производителността на труда и растежът на икономиката. До голяма степен от него зависи и намаляване на етническото напрежение, добрите отношения между етносите, намаляването на значението на религиозните различия и тяхната драматична конфликтност, осигурява конкурентност на европейския пазар. Завръщането на българите от чужбина също е и значителен демографски ресурс.

Срещата премина при много активно участие и голям успех.

Искрено се надяваме заключенията на този форум да са от полза за заинтересованите български институции, както и за колегите от всички български училища в чужбина.

Звънецът отново бие за начало на нашия час по народно дело.
Да не закъсняваме!

Мадрид, 19.04.2013 г.